VAO Finland ry
Sanja Sateenranta
Toiminnanjohtaja

HE 165/2020 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta

Asiantuntijalausunto

VAO ry on valtakunnallinen vankien ja heidän omaistensa tukijärjestö.
Asiantuntijalausunnon tueksi olen kuullut henkilöitä, jotka ovat vankilassa, vapautuneet vankilasta sekä omaisia, joiden läheinen on vankilassa.

Vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevia säännöksiä ei tule muuttaa esitetyn mukaiseksi suljettujen vankiloiden osalta. Tupakointia ei tule kieltää vankiloissa, mutta tupakoimattomuuteen tulisi kannustaa entistä enemmän ja nikotiinikorvaustuotteita tulee olla saatavilla.

Tupakoinnin kieltäminen suljetussa vankilassa rajoittaa vangin perusoikeuksia, tahdonvapautta ja itsemääräämisoikeutta sekä asettaa eri arvoiseen asemaan muiden Suomen kansalaisten kanssa.

Nykyisellään Suomessa tupakointia on kielletty joillain työpaikoilla sekä tietyissä sisätiloissa. Yksittäisen täysi-ikäisen henkilön tupakointia ei voida lain nojalla täysin kieltää. Samoja käytäntöjä tulisi noudattaa vankiloissa. Vankia ei voida asettaa eri arvoiseen asemaan tai käyttää koehenkilönä tupakointikieltoihin.
Tupakka ei päihteenä ole verrattavissa alkoholiin tai huumausaineisiin, ja siten käytettäessä aiheuta uusintarikollisuutta tai vaaratilanteita vankilan sisällä.
Päihderiippuvuus on yleistä vangeilla ja usein käyttö katkeaa vankilassa. Moni vanki kuitenkin kertoo tupakoinnin helpottavan muuta päihteettömyyttä vankilassa.
Lakimuutos koetaan negatiivisena asiana.
Tupakan kieltäminen suljetuissa vankiloissa tulee todennäköisesti lisämään vankien välisiä konfliktitilanteita ja aiheuttamaan järjestyshäiriöitä vankilan sisällä.

Suljetuissa vankiloissa on käytettävissä savuttomia sellejä. Näiden määrää voitaisiin vastaavasti kasvattaa, jotta savuton ympäristö voidaan antaa sitä tarvitseville. Erilliset tupakointialueet vankilan osastoilla ovat myös käytännöllisiä. Tupakointi ulkotiloissa on aina paras vaihtoehto, silloin kun se on mahdollista järjestää. Henkilökunnan suojaaminen tupakan savulta on työnantajan vastuulla. Ratkaisuna voivat olla asianmukaiset suojaimet.

Vankeuden sisältönä on vapauden menetys tai sen rajoittaminen. Siinä on paljon yhdelle ihmiselle. Pakkoa paremmin tupakoinnin lopettamiseen tehoaa valistus ja tukeminen.

Tampereella 22.10.2020

Sanja Sateenranta
Toiminnanjohtaja
VAO ry